

Česká republika

Česká školní inspekce

Středočeský inspektorát - oblastní pracoviště

INSPEKČNÍ ZPRÁVA

Základní škola Trhový Štěpánov, okres Benešov

Sokolská 256, 257 63 Trhový Štěpánov

Identifikátor školy: 600 042 120

Termín konání orientační inspekce: 8. - 10. březen 2003

Čj.:	021 76/03-5161
Signatura:	oblcw110

CHARAKTERISTIKA ŠKOLY

Základní škola Trhový Štěpánov je úplnou základní školou s právní subjektivitou (od 1. ledna 2003), s 10 třídami, které navštěvovalo ke dni zahájení inspekce 213 žáků. Součástí školy je školní družina s kapacitou 50 dětí, která nebyla předmětem inspekce. Většina žáků pochází z Trhového Štěpánova, ostatní dojíždějí z okolních obcí. Ve škole je integrováno 26 žáků se specifickými poruchami učení. Třídy jsou naplňovány do počtu 28 žáků. Zřizovatelem školy je Obec Trhový Štěpánov. Od 1. října 2002 byl do funkce jmenován současný ředitel. Ve škole se vyučuje dle vzdělávacího programu Základní škola. Škola zajišťuje výuku anglického a německého jazyka a umožňuje ve svých prostorách výuku náboženství. Kromě tří kroužků vedených externisty, pracuje ve škole ještě dalších 19 zájmových útvarů vedených učiteli školy. Vzhledem k velikosti školy neobvykle široká volnočasová nabídka se zaměřuje na získávání dalších poznatků ze školských vzdělávacích oblastí, ale také na vytváření dovedností nácvikem v různých zajímavých činnostech.

PŘEDMĚT INSPEKČNÍ A KONTROLNÍ ČINNOSTI

Předmětem inspekční činnosti bylo zjištění a zhodnocení:

- personálních podmínek vzdělávání a výchovy v základní škole vzhledem ke schváleným učebním dokumentům a sledovanému okruhu předmětů,
- materiálně-technických podmínek vzdělávání a výchovy v základní škole vzhledem ke schváleným učebním dokumentům a sledovanému okruhu předmětů,
- průběhu a výsledku vzdělávání a výchovy v základní škole v následujících předmětech a skupině předmětů: matematika, informatika, český jazyk, chemie, přírodopis a skupina předmětů dějepis a vlastivěda.

HODNOCENÍ PERSONÁLNÍCH PODMÍNEK VZDĚLÁVÁNÍ A VÝCHOVY VZHLEDEM KE SCHVÁLENÝM UČEBNÍM DOKUMENTŮM

Personální zabezpečení výuky sledovaných předmětů inspekce je velmi dobré. Výuka matematiky, českého jazyka, chemie, přírodopisu, dějepisu a vlastivědy je ve všech třídách zajišťována učiteli, kteří splňují předepsané podmínky odborné a pedagogické způsobilosti. Informatiku učí dva učitelé matematiky, kteří nemají požadovanou odbornou způsobilost. Jedna vyučující českého jazyka nesplňuje předepsané podmínky odborné a pedagogické způsobilosti. V současné době dálkově studuje. Vedení školy využívá maximálně odborné i pedagogické zkušenosti svých podřízených i své. Zabezpečení výuky převážně schopnými kvalifikovanými pracovníky pozitivně ovlivnilo celkový styl vyučování.

Vedení školy má vytvořený systém řízení, hodnocení a motivování učitelů a rozvíjí ho. Při stanovování koncepčních záměrů vychází z personálních možností školy, potřeb žáků a požadavků rodičovské veřejnosti. K jejich zjišťování je veden dialog mezi vedením a ostatními pedagogy (pedagogická rada a metodické orgány) a Sdružením rodičů a přátel dětí školy (dále SRPDŠ). Péče o začínající, méně zkušené či nekvalifikované učitele se opírá buď o tzv. uvádějící učitele nebo je jim vedením školy poskytována jiná potřebná pomoc a věnována větší pozornost při kontrolní činnosti. Kontrolní činnost je plánována. Realizuje se běžným kontrolováním stavu a průběhu různých výchovných a vzdělávacích činností, písemných dokumentů učitelů i žáků. Vedení zpracovalo několik plánů kontrol pro oblast výchovně-vzdělávací práce. Jeden z nich se zabývá dlouhodobějšími cíli, další dva se vzájemně

překrývají, obsahují prakticky totéž a neuvádějí jasné rozdělení kontrolních kompetencí, plánované termíny kontrolních vstupů, konkrétní plán kontrolních činností a hospitací. Učitelé jsou převážně kontrolováni poměrně častými hospitacemi. Realizované hospitační vstupy jsou doloženy zápisy v třídních knihách i hospitačními záznamy. V těch jsou zapsány většinou klady, méně často nedostatky v práci vyučujících. Naznačena jsou doporučení pro další práci. Funguje systém následných kontrol, ale u několika učitelů se nedostatky stále opakují a stejné či podobné byly zjištěny i školními inspektory. Úroveň rozborů zhlédnutých hodin, které provedli vedoucí pracovníci po hospitacích v průběhu inspekce, prokázala, že při hodnocení dokážou postihnout všechny důležité jevy, méně důrazně je však sdělují svým podřízeným. V loňském školním roce dokladují zápisy z pedagogických rad zpětnou vazbu z hospitační činnosti, letos se ještě tento bod na programu neobjevil. Různost výše osobního příplatku svědčí o tom, že závěry z hospitační a další kontrolní činnosti slouží vedení jako podklad pro hodnocení pracovníků. Přesto se nedaří, aby nápravná opatření a doporučení vhodnějších přístupů k žákům byla všemi učiteli respektována. Celkově má kontrolní činnost průměrnou úroveň.

Činnost jednotlivých úseků školy je zajištěna. Vychází z organizačního řádu, který obsahuje schéma a vnitřní normy organizace. Jeho součástí je vnitřní řád školy, určující povinnosti pro pedagogické pracovníky, žáky a pravidla jejich hodnocení a klasifikaci. Jsou v něm zakotvena práva pedagogických pracovníků, obsahuje ustanovení o právech dětí. Organizační uspořádání školy a její řád umožňuje účinné předávání informací uvnitř školy a současně vytváří velmi dobré podmínky pro její provoz. Vybudovaná organizační struktura umožňuje účinné řízení školy s jasně vymezenými příslušnými pravomocemi. Rozvrh hodin je přizpůsobován příjezdům a odjezdům prostředků hromadné dopravy. To ve svém důsledku přináší, zejména v 7., 8. a 9. ročníku, velmi náročný vyučovací týden s odpolední výukou buď každý den (VIII. třída) nebo čtyřikrát týdně (VII., A, VII. B a IX. třída), včetně pátku.

Vnější informační systém optimálně zabezpečuje rychlý přenos informací, včetně zpětné vazby, umožňující přijetí příslušných opatření. Rodiče žáků jsou informováni standardními postupy. Vedení školy hledá a využívá různé prostředky pro zjišťování názorů a požadavků jednotlivých vyučujících, včetně metody sebehodnocení. Rodičovská veřejnost se školou spolupracuje zejména prostřednictvím oficiálně vytvořeného, výše uvedeného „SRPDŠ“ a rady školy.

Úroveň personálních podmínek podporuje učení žáků, umožňuje efektivně realizovat vzdělávací program a je celkově velmi dobrá.

HODNOCENÍ MATERIÁLNĚ-TECHNICKÝCH PODMÍNEK VZDĚLÁVÁNÍ A VÝCHOVY VZHLEDEM KE SCHVÁLENÝM UČEBNÍM DOKUMENTŮM

Školní budova byla postavena v roce 1951. Venkovní areál je využíván k přestávkovým relaxačním a tělovýchovným aktivitám. Dostatečný počet místností, schodiště, chodby, tělocvična a knihovna zajišťují velmi dobré zázemí pro realizaci vzdělávání. Výuka sledovaných předmětů probíhá v kmenových třídách i v odborných pracovnách. Škola má vybudované odborné pracovny přírodopisu, chemie a fyziky, s nimiž sousedí příslušné kabinety se sbírkami učebních pomůcek. Pouze pracovna chemie a fyziky je účelně odborně vybavena (trojmístné lavice, středový tunel s rozvodem vody, prostorný demonstrační stůl na stupínku, demonstrační tabule pro umístění pomůcek ze souborů, magnetické tabule, audiovizuální technika, úložné prosklené skříně s podnětně umístěnými pomůckami, nástěnné materiály k výuce). Ve škole byla v rámci programu *Internet do škol* a s finanční spoluúčastí zřizovatele školy vybudována odborná učebna informatiky s centrálně dodaným softwarem. Žáci měli v době inspekce přístup např. k multimediální encyklopedii *Diderot 2002* a na dobu jednoho

měsíce vyučující informatiky zajistila bezplatnou možnost práce s internetovou stránkou *Škola za školou*. V této nové pracovně je jedenáct počítačů zapojených v síti s přístupem na internet a jeden řídicí počítač. Učebna byla zřízena v nově upravených prostorách, je vybudována účelně a promyšleně. U počítačů je 11 míst pro žáky, mimo počítače je pracovní prostor pro dalších 14, což – vzhledem k nižším počtům žáků ve třídách školy – je postačující i pro práci s celou třídou. Dalších sedm starších počítačů je k dispozici v učebně, která prostorově vyhovuje pouze práci s malou skupinou (maximálně 12 žáků). Tyto počítače jsou také zapojeny do sítě, bez připojení na internet. Software obsahuje výukové a diagnostické programy pro celou řadu vyučovacích předmětů – český jazyk, německý jazyk, anglický jazyk, matematika, přírodopis, chemie, fyzika.

Učebny jsou dostatečně prostorné, splňují základní psychohygienické požadavky. Žáci 1. stupně pracují v pěkném prostředí, ve třídách byly trvale umístěny různé názorné pomůcky či nástěnné materiály pro výuku matematiky.

Vybavení školy didaktickou technikou je v porovnání s podobnými srovnatelnými školami velmi dobré. Učitelé mají v dostatečném množství k dispozici videorekordéry, televizory, zpětné i různé další projektory, radiomagnetofony. Většina techniky je k dispozici ve třídách nebo přilehlých kabinetech.

Kontrola využívání didaktické techniky se děje hlavně při hospitacích. Vedení školy má údajně přehled o tom, kdo a jak často si pomůcky vypůjčuje, přestože o zapůjčených předmětech neexistuje žádná evidence. Podobně není evidováno předávání pracoven s počítači, o využívání dostává pouze ústní informaci učitelka, která za pracovny zodpovídá. Z přímých inspekčních zjištění a z vyjádření žáků vyplývá, že výpočetní technika je mimo výuku předmětu informatika prozatím využívána pouze sporadicky. Také velmi omezeně byla užívána další didaktická technika.

Žáci používají vhodné učebnice a pomocné texty. Školní knihovna se zhruba dvěma tisíci svazky obsahuje především starší tituly a sady knížek spíše pro 1. stupeň. V současné době jsou nakupovány především slovníky, encyklopedie, odborná literatura. Omezen byl nákup časopisů. Knihovna postrádá především novější literaturu vycházející v posledních letech. Ve škole jsou jen dvě sady pravidel českého pravopisu (pro 1. a 2. stupeň).

Vzhledem ke sledovaným předmětům a schváleným učebním dokumentům jsou materiálně-technické podmínky velmi dobré, podporují učení žáků.

HODNOCENÍ PRŮBĚHU A VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ A VÝCHOVY VE ŠKOLE A SKUPINĚ PŘEDMĚTŮ

Realizace vzdělávacích programů

Škola deklaruje práci podle vzdělávacího programu *Základní škola* (MŠMT, čj. 16 847/96-2, ve znění úprav a doplňků čj. 25 018/98-22). ***Realizované učební plány jednotlivých tříd jsou v souladu s predepsanými učebními plány*** těchto programů.

Učební osnovy inspekcí sledovaných předmětů jsou aktuálně plněny.

Povinná dokumentace školy zachycuje průběh vzdělávání průkazně.

Závažné porušení učebních osnov nebylo zaznamenáno. ***Zavedený systém kontroly plnění učebních osnov je účinný.***

Průběh a výsledky vzdělávání v předmětech

Matematika

Výuka byla sledována ve třídách třetího až devátého ročníku. Všechny hodiny byly vyučovány učiteli, kteří splňují předepsané podmínky odborné a pedagogické způsobilosti. Přesto se hodnocení kvality výuky u jednotlivých učitelů dost odlišovalo a pohybovalo se v rozpětí od vynikajícího až po pouze vyhovující. V některých hodinách byla úroveň organizace negativně ovlivněna menší zkušeností učitele. Někdy učitelé nepřizpůsobili bezprostřední přípravu a výuku aktuálním podmínkám ve třídě (vysoké procento nemocných žáků a tento již déle trvající stav, složení přítomných žáků se denně měnilo, někteří žáci potřebovali učivo doplňovat, jiní procvičovat atd.).

Kvalita výuky se značně odlišovala v užití motivace. Záměrná a promyšlená byla více patrná v některých třídách 1. stupně. Ani na 2. stupni však nechybělo propojování probíraného učiva s praxí, některé řešené úlohy měly aplikační charakter. Učitelé nenásilně upozorňovali a využívali mezipředmětové vztahy. Žákům byla celkem pravidelně a včas poskytnuta zpětná vazba. Někteří vyučující se spíše vyhýbali zkoušení žáků, prověřování vědomostí apod. Proto také hodnocení v hodinách bylo většinou pouze slovní, průběžné, u některých učitelů povzbuzující a podporující. Jiní vyučující spíše jen vytýkali chyby, někdy chyběla hlubší analýza a další práce s chybou. V žákovských knížkách žáků je matematika poměrně čteně hodnoceným předmětem, je zřejmé, že je preferováno písemné zkoušení. V některých třídách jsou rodičům poskytovány pouze nekonkrétní informace o tom, jaké učivo bylo předmětem zkoušení, co jejich dítě umí či neumí.

Vyučující dlouhodobě plánují prostřednictvím tematických plánů, převážně formálních. V praxi se přiměřeně řídí obsahem užívaných učebnic. Učebnice na 1. stupni sice tvoří ucelenou autorskou řadu, ale jejich vzájemná návaznost i návaznost na osnovy je dobrá. 2. stupeň užívá ucelenou řadu učebnic, které zajišťují probrání všech předepsaných tematických okruhů. Protože v žádné z hodin nevyužili učitelé vnitřní diferenciaci, tempo výuky se řídilo zpravidla podle průměrných či slabších žáků. Pro žáky nadané a rychlejší jen někteří učitelé (učitelky 1. stupně) připravili další vhodnou činnost.

Vyšší podíl aktivního učení, možnost hledat, objevovat, používat různé informační zdroje, vytvoření prostoru pro sociální rozvoj žáků, kooperování ve skupině, učení se prostřednictvím didaktické hry apod. byl zaznamenán pouze ve dvou navštívených třídách. Ostatní učitelé užívali převážně frontální metody učení, většinou celkem efektivně. Žákům zadávali písemnou samostatnou práci, kterou potom společně frontálně opravovali, čímž jen málo respektovali individuální potřeby některých žáků. V některé hodině dostali žáci možnost volit si množství a obtížnost úloh. Někdy žáci nedostali téměř žádnou příležitost se projevit, dominantní a aktivní byl zejména učitel. Ve třech hodinách reagovali učitelé na stoupající únavu žáků vhodnou pohybovou relaxací. Ostatní – ve snaze splnit svůj plán – tuto skutečnost většinou neregistrovali.

Výuka probíhala s minimální technickou podporou. Na 1. stupni byl jednou využit zpětný projektor. Na 2. stupni pracovali učitelé či žáci dvakrát s názornými pomůckami. Učitelky 1. stupně měly pro žáky připraveny různé vlastní pomůcky k didaktické hře či na procvičování učiva, které žáci aktivně používali. Ve všech vyučovacích hodinách byla patrná dobrá kvalita vzájemných vztahů mezi učiteli a žáky i mezi žáky navzájem. Učitelé přistupovali k žákům vlídně a partnersky, jednali s nimi klidně a přiměřeně k jejich věku. V některých hodinách nechyběl ani jemný humor, který výuku příjemně zpestřoval.

Výuka matematiky měla průměrnou úroveň.

Informatika

Výuka informatiky ve škole je soustředěna do sedmého až devátého ročníku a má formu volitelného předmětu, který však – bez jediné výjimky – navštěvují všichni žáci těchto ročníků. V osmém a devátém ročníku je předmětu věnována jedna, v sedmém dvě hodiny týdně. Tento stav je každoročně, ale vzhledem k měnícím se materiálním podmínkám celkem pochopitelně, proměnný. Obsahově (podle předložených tematických plánů) se letos výuka v jednotlivých ročnících jen málo liší. Dosud chybí její dlouhodobější koncepce, není stanoven a dlouhodobě upraven učební plán, rozhodnuto o nabídce kurzů informatiky a jejich délce trvání a nejsou vytvořeny ročníkově navazující tematické plány.

Učitelé informatiky sice nemají požadovanou odbornou způsobilost, ale odborné znalosti získali buď při nedávno dokončeném studiu na vysoké škole nebo osobním studiem a při školení správců sítí (ICT správce) v rámci projektu MŠMT ČR (*PI-Infomační gramotnost*).

Materiálně je výuka informatiky v porovnání s podobnými školami podpořena nadprůměrně. K dispozici jsou dvě pracovny. Výuce informatiky slouží především pracovna s připojením na internet. Vzhledem k aktuálním nízkým stavům bylo ve skupině vždy jen 6 – 8 žáků, každý žák (s jedinou výjimkou) mohl pracovat s počítačem samostatně. Žáci se seznamovali s internetem (se základními pojmy, s užitím vyhledávacích centrál a portálů). Učili se využívat počítač jako prostředek pro získávání různých informací (práce s programem *Škola za školou*, multimediální encyklopedie *Diderot 2002*). I při výkladu byli žáci vedeni k samostatné práci s elektronickým významovým slovníkem. Celá výuka probíhala s aktivní spoluúčastí žáků. Pouze jedna ze sledovaných hodin probíhala ve starší odborné pracovně. V této vyučovací hodině žáci pouze slovně (bez aktivního provádění) opakovali některé obecné pojmy. Zbytek hodiny byl věnován neřízené individuální práci s výukovými programy. Žáci si zopakovali, jak se výukový program spouští a podle vlastní volby si opakovali či procvičovali učivo různých předmětů, nebo si ověřovali, jak látku ovládají. Vzhledem k tomu, že práce nebyla učitelem usměrňována, většina žáků si volila nejsnadnější programy, o kterých věděli, že v nich uspějí. Část hodiny byla motivačně vyčleněna počítačovým hram.

Vysoká motivace pro práci s počítačem byla patrná téměř u všech žáků. Při práci jsou vytvářeny dobré návyky, jsou dodržována jasná pravidla. Žáci volně komunikují s učiteli, diskutují o konkrétních problémech, snaží se (většinou vhodnou formou) prezentovat výsledky své práce.

Výuka informatiky měla velmi dobrou úroveň.

Český jazyk

Hodiny českého jazyka se vyznačovaly dobrou pracovní atmosférou, vstřícností učitelů, vzájemnou tolerancí a respektováním dohodnutých pravidel. Velmi dobré zabezpečení výuky kvalifikovanými učiteli se promítlo především ve správné odbornosti, v dodržování psychohygienických zásad a ve vstřícné komunikaci.

Dílčí nedostatky se objevily v plánování. V oblasti přípravy na jednotlivé hodiny chybělo efektivnější využití didaktické techniky a pomůcek vůbec. Sporadicky byla zařazena práce s informativní literaturou. Menší pozornost byla v plánování věnována zajištění kontinuity při změně vzdělávacích programů, a to vzhledem k rozsahu učiva na 1. stupni. (Některá témata se při přechodu z programu *Obecná škola* ve větším rozsahu probírala v minulých školních rocích na 1. stupni, zatím co v programu *Základní škola* jsou zařazena až na 2. stupni.)

Organizace zhruba poloviny sledovaných hodin byla vyvážená vzhledem k zvoleným metodám práce. Byla zařazována skupinová i samostatná práce, zpětnou vazbu získávali učitelé převážně frontálním opakováním. Nejčastějším aktivizujícím prvkem byl řízený rozhovor. Žáci

v hodinách dobře aplikovali vědomosti. Nižší počty žáků umožnily učitelům realizovat účinnou individuální pomoc jednotlivým žákům. Kombinace samostatné práce s individuální pomocí byla efektivní. Na 1. stupni zařazovali vyučující často didaktické hry či soutěže. V druhé polovině sledovaných hodin převládalo frontální procvičování, činnostní styl práce byl uplatňován jen sporadicky. Nedostatkem bylo nevyžadování mluvních projevů žáků. Žáci nemuseli odpovídat celou větou, nemuseli formulovat myšlenky, vyučujícím stačila odpověď slovem či nedokonalou částí věty. Také forma procvičování, při níž pracuje jeden žák u tabule a ostatní sledují jeho činnost, nebyla efektivní. V organizaci hodin a volbě metod práce se projevila jednak menší zkušenost některých učitelů, v některých případech zase převládl rutinní postup.

S motivačními prvky pracovali více učitelé 1. stupně nižších tříd. Zvláště na 2. stupni chyběla motivace i v souvislosti se zadáváním diferencovaných – kvalitativně odlišných úkolů. Náročnější úlohy byly pro slabší žáky spíše demotivující. Hodnocení žáků učitelé většinou promyšleně využívali – hodnotili slovně i známkami, často povzbuzovali a pomáhali. Zápisy v žákovských knížkách dokladují četnost klasifikace i různorodost. Žáci jsou známkováni z mluvnice, slohu i literární výchovy, hodnocena je také aktivní práce v hodině. Interakce učitel – žák byla ve všech sledovaných hodinách bezproblémová.

Výuka českého jazyka měla celkově průměrnou úroveň.

Dějepis a vlastivěda

Oba předměty vyučují tři kvalifikovaní učitelé. Kvalita výuky byla pozitivně ovlivněna jednak po stránce odborné, především pak v oblasti plánování. Výuka vlastivědy je funkčně rozplánována na dva roky, v době konání inspekce bylo probíráno dějepisné učivo. Také chronologizace a strukturalizace dějepisu odpovídá požadavkům zvoleného vzdělávacího programu. Výrazným pozitivem bylo v loňském i letošním školním roce povinné plnění osnov v devátém ročníku, ale i výuka závěrečných doporučených shrnujících témat. Také v době konání inspekce byla již v deváté třídě probírána látka z období padesátých let 20. století. Plánování i promyšlené přípravy na jednotlivé hodiny měly příkladnou úroveň, a to i vzhledem k využití didaktické techniky, pomůcek, obrázků, slovníků, map, atlasů, namnožených pomocných materiálu apod.

Na organizaci hodin a využitých metodách a formách práce měly také podíl schopnosti získané účastí vyučujících na dalším vzdělávání. Společným znakem sledovaných hodin byl více či méně uplatňovaný činnostní styl výuky. Učitelé opustili tradiční způsob výuky (výklad, zápis, orientační opakování), předkládali žákům pracovní materiály, které je nutily přemýšlet, logicky uvažovat, domýšlet i analyzovat nastolené historické události. V tomto směru měli i někteří žáci čtvrtého ročníku ustáleny pracovní návyky. V hodinách žáci funkčně pracovali s atlasy, s odbornou literaturou, většina z nich uměla číst z mapy a aplikovat učivo. V hodinách převládaly aktivizující metody, převážně promyšlený řízený rozhovor. Méně byla zařazována samostatná práce, jejímž výstupem by bylo ucelené mluvní či písemné zformulování myšlenky. Žáci (i starší) většinou odpovídali krátkými větami nebo několika slovy. Ve vyváženosti vybíraných metod se dílčím způsobem projevily také menší zkušenosti vyučujících.

Žáci byli motivováni celkovým přístupem učitelů k výuce. Zájem a určitá empatie, hezký přístup k žákům, ocenění práce a přístupu k řešení úkolů vedly k tomu, že žáci byli aktivní, chtěli ukázat, co umějí, k oběma předmětům měli evidentně pozitivní vztah. Znamky v žákovských knížkách dokladují dostatečnou četnost klasifikace, také v hodinách byli žáci hodnoceni slovně, pochvalami i známkami.

Kvalita vzdělávání v dějepise a vlastivědě měla nadprůměrnou úroveň.

Chemie

Kvalita výuky chemie byla pozitivně ovlivněna tím, že je zabezpečena učitelem s odbornou i pedagogickou způsobilostí.

Časově-tematické plány mají formu více či méně podrobného přehledu hlavních tematických celků přiřazených jednotlivým měsícům školního roku. Bezprostřední příprava učitele na vyučování byla většinou pečlivá a promyšlená, se zaměřením na návaznost učiva i jeho přiměřenost vzhledem ke schopnostem žáků. Žáci byli ve sledovaných předmětech motivováni seznámením s cíli hodin, pochvalou za správné odpovědi, možností uplatňovat vlastní zkušenosti a dále také i zvolenými pracovními postupy. Aktivním žákům se trvale dostávalo pochvaly a povzbuzení. Učitel v menší míře oceňoval úsilí slabších žáků. Individuální dispozice žáků však byly při hodnocení respektovány. Zpětnovazební mechanismy měly pozitivně motivující charakter. Ocenění přicházelo bezprostředně po výkonu. Při slovním hodnocení učitel vycházel z rozboru chyb a oceňoval snahu žáků, převážně pozitivní hodnocení posilovalo jejich sebedůvěru a samostatnost. Schopnost práce s chybou nebyla důsledněji rozvíjena. Prvky sebereflexe, sebehodnocení, popřípadě vzájemného hodnocení žáků byly zaznamenány pouze výjimečně. Návaznost učiva byla zajištěna opakováním, výklad směřoval k naplnění stanoveného cíle hodiny. Pro schopnější žáky byly připraveny doplňující úkoly s náročnějšími cíli. Při plánování a přípravě výuky vycházel učitel z aktuálního složení třídy a z dobrých znalostí individuálních potřeb žáků. Vyučující postupoval podle zpracovaných tematických plánů, členění učiva do jednotlivých ročníků korespondovalo s danými učebními osnovami. V části hospitovaných hodin byly použity frontální formy a metody výuky. V tomto předmětu probíhala výuka, při které žáci prováděli některá pozorování, ověřování chemických vlastností a samostatné chemické pokusy. Kombinace rozmanitých metod výuky podporovala komunikativní možnosti žáků pro vyjadřování vlastního názoru. Žáci se však vyjadřovali většinou heslovitě a jednoslovně. Vyučující systematicky vytvářel předpoklady pro utváření komplexních vědomostí a dovedností, velmi dobře pracoval s názornými pomůckami (inertní chemické látky). Z didaktické techniky nebyl použit např. videopřehrávač ani zpětný projektor. Vhodné pomůcky, učební texty, obrazový materiál a učebnice byly účelně a funkčně využity. Při výkladu učitel zaujal žáky poutavými zajímavostmi, zvláštnostmi. Velmi efektivně zařadil vyučující demonstrační pokus. Učitel ve dvou hospitovaných hodinách zřetelně formuloval význam učiva pro praktický život. Žáci měli k dispozici všechny potřebné pomůcky. Výuka předmětu byla velmi dobře materiálně podpořena. Pozornost byla věnována psychohygieně výuky celkově převládal činnostní styl výuky. Interakce učitel – žák byla bezproblémová, žáci dodržovali základní pravidla komunikace. Mezi žáky a učitelem i mezi žáky navzájem byly pozorovány velmi pěkné vztahy, děti projevovaly k učiteli důvěru, nebály se zeptat, komunikovaly. Svoji pozorností žáci projevovali pozitivní vztah k výuce. Ve sledovaných hodinách byl zaznamenán věcný a odborně správný výklad.

Výuka předmětu chemie měla velmi dobrou úroveň.

Přírodopis

V průběhu inspekce byly sledovány hodiny přírodopisu u jedné vyučující s odbornou i pedagogickou způsobilostí. Úpravy v členění témat a řazení učiva do jednotlivých ročníků nebyly v rozporu s osnovami.

Bezprostřední příprava učitelky na vyučování byla vždy pečlivá, se zaměřením na návaznost učiva i jeho přiměřenost vzhledem ke schopnostem žáků. Všechny sledované hodiny se uskutečnily ve dvou učebnách. Svým uspořádáním, podnětností, vybavením a množstvím pomůcek, modelů, obrazů a přírodnin vyhovovala cílům předmětu pouze pracovní přírodopisu. Učební prostředí druhé učebny bylo pro výuku přírodopisu neúčelné a bez

podnětných prvků. Didaktická technika nebyla ve sledovaných hodinách využita. Kabinet přírodopisu je dostatečně materiálně vybaven.

Ve stereotypním průběhu sledovaných hodin převažovaly frontální formy práce. Po úvodním společném nebo individuálním opakování následoval výklad kombinovaný prací s učebnicí a zápisem poznámek. Žáci byli v průběhu vyučovacích jednotek vhodně motivováni příklady z praktického života pouze v jedné sledované hodině. Tento předmět charakterizoval konzervativní přístup vyučující, spočívající v její neúměrně dominantní roli, nebo metodická povrchnost. Vyučování postrádalo více podnětů pro aktivní zapojení žáků a motivujících problémových situací podporující empirickou složku poznávání. Žáci neměli prostor pro uplatnění vlastních znalostí a úvah nebo pro tvůrčí samostatnou práci, jak praktickou tak teoretickou. Nedostatečná, případně nefunkční motivace žáků vedla k poklesu jejich pozornosti a byla nejvýraznějším negativním faktorem snižujícím výslednou efektivitu hodin tohoto předmětu. Malá pozornost byla věnována psychohygieně výuky tím, že se v průběhu hodin neměnila činnost a převládal monotónní styl výuky. Vyučující nestřídala vhodně metody a formy práce, aby upoutala pozornost žáků a motivovala je k aktivní spolupráci při opakování a utvrzování probraných poznatků i při výkladu nového učiva. Žáci neměli samostatně možnost vyhledávat a zpracovávat informace, čímž nebylo podporováno jejich zdravé sebevědomí a možnost seberealizovat se a zažít radost z úspěšného uplatnění. V závěru vyučování bylo ve většině hodin shrnuto ve spolupráci se žáky nové učivo, chybělo však zhodnocení výkonu žáků, popřípadě jejich sebehodnocení. Ve sledovaných hodinách byl zaznamenán věcný a odborně správný výklad. Vyučovací čas byl využíván, pouze v jedné hodině učitelka ukončila hodinu předčasně.

Výuka probíhala v ne zcela klidné atmosféře a pohodě. Toto prostředí bylo vytvářeno verbální a neverbální komunikací učitelky se žáky, nerespektováním jejich osobnosti a omezením možnosti vyslovovat vlastní názory a myšlenky. Žáci přesto mají pozitivní vztah k vyučovacím předmětům i k přírodě jako celku. Projevy nežádoucího chování žáků se ve zhlédnutých hodinách objevily, učitelka ale zvládala chování žáků, kteří nerespektovali dohodnutá pravidla komunikace

Kvalita vzdělávání přírodopisu je celkově hodnocena jako pouze vyhovující.

Výsledky vzdělávání a výchovy zjišťované školou

Z vnějších evaluačních nástrojů využívala škola systematicky různé komerčně nabízené testy. Nejdříve *Scio*, nyní již pátým rokem *Kalibro*. Srovnávací testy zadávají pravidelně v pátém a devátém ročníku, a to v celém rozsahu nabídky. Ředitel školy požádal o srovnání výsledků žáků devátých tříd s výsledky žáků nižšího stupně víceletých gymnázií. V letošním školním roce byly výsledky žáků devátého ročníku ve všech sledovaných oblastech (vyjma přírodopisu) nadprůměrné. Nejlepších úspěchů bylo dosaženo v anglickém jazyce.

Vedení školy využívá i další komerční zdroje (regionální), a to hlavně pro testování žáků ve všech ročnících v matematice, fyzice, chemii, českém jazyce. Jednou za půl roku zadává ředitel – pro srovnání klasifikace – prověrky z českého jazyka a matematiky.

Dalším funkčním zdrojem získávání přehledu o výsledcích žáků jsou výstupy programu *Bakalář*. Vedení školy využívá tyto podklady, jedná s učiteli osobně, veškeré výsledky se projednávají při pedagogických radách a předmětových komisích.

O výsledcích žáků získává škola také zpětnou vazbu z účasti a umístění dětí při olympiádách a soutěžích. Výrazné úspěchy byly zaznamenány v dějepise a chemii (již druhým rokem

postoupili žáci do národního kola). Znakem neformálního přístupu k prevenci škodlivých jevů je četná účast žáků na sportovních soutěžích.

Celkové hodnocení průběhu vzdělání a výchovy je velmi dobré.

DALŠÍ ZJIŠTĚNÍ

Údaje uvedené v *Rozhodnutí o zařazení školy do sítě, škol, předškolních a školských zařízení* čj. 10 020/03-21, ze dne 3. února 2003, jsou v souladu s údaji ve *Zřizovací listině* (Obec Trhový Štěpánov, 29. října 2002).

Souběžně s orientační inspekcí proběhla tematická inspekce „Hodnocení realizace projektu PI – Informační gramotnost v rámci státní informační politiky ve vzdělávání.“ Zjištění z této tematické inspekce, která probíhá i v jiných školách, budou souhrnně zveřejněna ve Zprávě ČŠI o školním roce 2002/2003 a na webových stránkách ČŠI.

VÝČET DOKLADŮ, O KTERÉ SE INSPEKČNÍ ZJIŠTĚNÍ OPÍRÁ

1. *Zřizovací listina* (Obec Trhový Štěpánov, 29. října 2002)
2. Dlouhodobá koncepce Základní školy Trhový Štěpánov (ředitel, 2. ledna 2003)
3. Organizační řád (ředitel, 1. ledna 2003)
4. Inspekční zpráva čj. 021 7/99-2204
5. Doklad o jmenování ředitele školy (starosta obce, 1. října 2002)
6. Rozvrh hodin na školní rok 2002/2003
7. *Řád Základní školy Trhový Štěpánov* (ředitel 2. ledna 2002)
8. Výkaz o základní škole Škol (MŠMT) V 3-01, podle stavu k 30. září 2002
9. Třídní knihy na školní rok 2001/2002 a 2002/2003
10. Záznamy z pedagogických rad a provozních porad ze školních roků 2001/2002 a 2002/2003
11. Protokoly z komisionálních zkoušek ve školním roce 2001/2002
12. Personální dokumentace školy
13. Interní učební plány pro jednotlivé ročníky na školní rok 2002/2003
14. Aktuální úvazky učitelů
15. *Roční plán kontrolní a hospitační činnosti – školní rok 2002-2003* (ředitel, ze dne 29. srpna 2002)
16. Vzorčky žákovských prací a žákovských písemností, žákovských knížek
17. *Roční plán* Základní školy Trhový Štěpánov (ředitel, 30. září 2002)
18. Osobní plán ředitele školy 2002/2003 (ředitel, nedatováno)
19. *Rozhodnutí o zařazení školy do sítě, škol, předškolních a školských zařízení*, vydané pod čj. 10 020/03-21, ze dne 3. února 2003

ZÁVĚR

Pedagogický sbor je stabilizovaný. Vedle zkušených pedagogů ve škole pracuje i začínající, nekvalifikovaná učitelka. Výuku sledovaných předmětů však zajišťují převážně odborně a pedagogicky způsobilí učitelé.

Materiálně-technické podmínky umožňují využívat běžnou didaktickou techniku a názorné učební pomůcky. Prostor je v začlenění výpočetní techniky, softwarového vybavení školy (výukových a diagnostických programů) v mimoškolní činnosti. Efektivní využití učebních pomůcek a techniky nebylo často zaznamenáno. Průběh a výsledky vzdělávání, které bylo možné postihnout při hospitační a další inspekční činnosti, měly různou úroveň.

V poslední inspekční zprávě byla škola celkově hodnocena jako nadprůměrná. Současné vedení školy v tomto hodnocení sledovaných oblastí pokračuje.

Složení inspekčního týmu a datum vyhotovení inspekční zprávy

Razítko

Školní inspektoři	Titul, jméno a příjmení	Podpis
Vedoucí týmu	RNDr. Antonín Smrž	A. Smrž v.r.
Členové týmu	Mgr. Eva Grušová	E. Grušová v.r.
	Mgr. Zdeňka Fadrná	Z. Fadrná v.r.

Další zaměstnanci ČŠI

Ing. Borůvková Hana

V Benešově dne 22. dubna 2003

Datum a podpis ředitele školy stvrzující převzetí inspekční zprávy

Datum převzetí inspekční zprávy: 15. května 2003

Razítko

Ředitel školy nebo jiná osoba oprávněná jednat za školu Podpis

Mgr. Josef Kokta, ředitel Základní školy Trhový Štěpánov, J. Kokta v.r.
Sokolská 256, 257 63 Trhový Štěpánov

Dle § 19 odst. 7 zákona č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů, může ředitel školy podat připomínky k obsahu inspekční zprávy České školní inspekci do 14 dnů po jejím obdržení. Připomínky k obsahu inspekční zprávy jsou její součástí.

Hodnotící stupnice

Stupeň	Širší slovní hodnocení
Vynikající	Zcela mimořádný, příkladný.
Velmi dobrý	Výrazná převaha pozitiv, drobné a formální nedostatky, nadprůměrná až spíše nadprůměrná úroveň.
Průměrný	Negativa a pozitiva téměř v rovnováze, průměrná úroveň.
Pouze vyhovující	Převaha negativ, výrazné nedostatky, citelně slabá místa.
Nevyhovující	Zásadní nedostatky, které ohrožují průběh výchovně-vzdělávacího procesu.

Plní, je v souladu	Dodržuje, čerpá účelně, efektivně.
Neplní, není v souladu	Nedodržuje, nečerpá účelně, efektivně.

Další adresáti inspekční zprávy

Adresát	Datum předání/odeslání inspekční zprávy	Podpis příjemce nebo čj. jednacího protokolu ČŠI
Příslušný orgán státní správy-KÚ Praha	2003-05-29	osobně
Zřizovatel OÚ Trhový Štěpánov	2003-05-30	021 88/03-5161
Rada školy	2003-05-30	021 89/03-5161

Připomínky ředitele školy

Datum	Čj. jednacího protokolu ČŠI	Text
-	-	Připomínky nebyly podány.